

СЕМАНТИЧНА ОСНОВА МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМНОСТІ КОНЦЕПТОСФЕРИ НОВОГО ЗАВІТУ

Статтю присвячено мовним засобам моделювання концептосфери Нового Завіту. Здійснено систематизацію лексичних одиниць, пов'язаних у тексті парадигматичними зв'язками, що формують системність концептуальних полів.

Ключові слова: Новий Завіт, концепт, концептуальні поля, концептосфера, моделювання, дериваційні та синонімічні ряди слів.

Одним з важливих і актуальних методів дослідження об'єктів є їх моделювання як інструмент наукового пізнання. «Властивість можливості моделювання дійсності закономірно впливає з наданих їй властивостей дискретності, структурності та системності, тому моделювання розуміють як можливість її розчленування, структурування та систематизації дій за рахунок диференціації, дезінтеграції та інтеграції її елементів, які визначають когнітивно-логічні принципи дії знакових моделей»¹. Процедура моделювання передбачає узагальнення знань і відомостей про об'єкт дослідження, його релевантні властивості, що лягають в основу моделі. Загалом модель відтворює вірогідний образ об'єкта, його побудову і функціонування, виступаючи певним відображенням, формальним аналогом, який відбиває його у схематизованому вигляді. «Необхідність у моделюванні виникає в тих наукових галузях, де об'єкт науки недоступний безпосередньому спостереженню. Завдання дослідника полягає в тому, щоб зрозуміти той прихований механізм, який здійснює перероблення вихідних матеріалів у кінцеві продукти. Оскільки побачити те, що відбувається, неможливо, залишається єдиний шлях до пізнання об'єкта: на основі зіставлення вихідних і кінцевих даних побудувати образ об'єкта»².

Термін «модель» знайшов широке застосування в різних науках, у тому числі й у лінгвістиці³. Теоретичне осмислення і практичне використання методу моделювання в мовознавчих дослідженнях знаходимо в працях М. Алефіренка, Ю. Апресяна, В. Дем'янова, А. Залізняка, О. Земської, Г. Золотової, Л. Кудрявцевої, Я. Неуйміна, О. Огневої, О. Падучевої, А. Приходька, О. Тараненка, Н. Шведової, В. Широкова та ін. У мовознавчих студіях моделлю вважається «штучно створена лінгвістом реальна або мисленнева побудова,

¹ Салмина Л. М. Язык как моделирующая система // Учен. зап. Казан. ун-та : Сер. «Гуманитар. науки». — 2001. — Т. 153. Кн. 6. — С. 16–24.

² Поветкина Ю. В. Моделирование как метод лингвистического исследования // Филол. науки : Вопр. теории и практики. — 2012. — № 6. — С. 132–136.

³ Романова Т. В. Моделирование как метод верификации в когнитивной лингвистике // Когнитивные исследования языка : Языковое сознание и когнитив. моделирование. — Тамбов, 2014. — Вып. 16. — С. 322–327.

яка відтворює, імітує своєю поведінкою (звичайно у спрощеному вигляді) поведінку якої-небудь іншої («справжньої») побудови (оригіналу) в лінгвістичних цілях»⁴. Створення моделей допомагає відобразити мовні явища, дати системне представлення їхніх ознак, показати особливості структурування, репрезентувати їхні сутнісні риси, зрозуміти приховані механізми їх функціонування тощо.

Як і кожний структурований об'єкт, що складається з окремих компонентів, текстові концепти так само підлягають моделюванню. Під концептом ми розуміємо інформаційно-когнітивну сутність, яка є носієм або концентратом смислів певного дискурсу або певної системи знань. Лише актуальне та цінніше в смисловому відношенні явище, яке отримує мовну фіксацію у значній кількості мовних засобів, виступає в ролі концепту. Усі дослідники відзначають багатокомпонентність і системну організацію концептів як їхню онтологічну властивість. Так, М. Пименова вважає, що «структура концепту — це сукупність узагальнених ознак, необхідних і достатніх для ідентифікації предмета або явища як фрагмента картини світу»⁵. Концепт представлений системою мовних засобів різних рівнів і складності — лексичних, фразеологічних, морфологічних, синтаксичних та ін. За процесом створення концептів і концептосфер стоїть когнітивна модель освоєння дійсності, яка забезпечує їх системну впорядкованість і отримує мовне втілення в текстових структурах.

Матеріалом нашого дослідження є засоби мовної вербалізації концептів Нового Завіту⁶, метою — з'ясування загальних принципів їх моделювання в концептуальній утворенні. У розвідці представлено результати аналізу найбільш значущих концептів тексту Нового Завіту: «Ісус Христос», «Бог», «Господь», «Отець», «віра», «закон», «гріх», «спасіння», «благодать», «Царство Небесне», «Євангеліє», «жертва». Процедура моделювання концептотворчих засобів здійснюється в кілька етапів. Першим етапом є опис плану змісту концептуальних полів через з'ясування концептуальних ознак. Другий етап передбачає аналіз складу мовних засобів вираження концептів у межах виявлених концептуальних полів. Таке дослідження дає змогу встановити загальні принципи мовної побудови текстової концептосфери, визначити ті параметри й закономірності функціонування, які забезпечують її цілісність і зв'язність, з'ясувати закони сполучуваності в єдину систему.

Концептуальний аналіз тексту передбачає спочатку з'ясування набору ключових слів (до уваги бралися також спільнокореневі слова та синоніми ключового слова), у подальшому — опис позначуваного ними концептуального простору й вибудовування системи базових текстових смислів. Смиловий потенціал концепту з'ясовується шляхом дослідження текстового функціонування ключових слів — репрезентантів концепту, тобто виявлення мовних компонентів, які пов'язані з ключовим словом і вербалізують його концептуальний зміст. Співвідношення концепту з текстовими одиницями, тобто «з планом вираження всієї лексико-семантичної парадигми його іме-

⁴ Бульгіна Т. В., Крылов С. А. Модель // Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. — М., 1990. — С. 304.

⁵ Пименова М. В. Душа и дух: особенности концептуализации. — Кемерово, 2004. — С. 9.

⁶ Біблія, або Книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту із мови давньоєврейської й грецької наново перекладена / Пер. І. Огієнка. — К., 1992. — 1255 с.

ні»⁷, дозволяє представити його у вигляді концептуальних полів — множини мовних одиниць, об'єднаних спільним смислом, спільним змістовим компонентом їхньої семантики. Науковці вбачають у застосуванні польового підходу основний засіб дослідження концептуального простору: «Вважаємо, що виділення концепту (концептуальний аналіз) можливий на основі текстових асоціативно-сміслових полів, організованих концептуально і стимульованих лексичними структурами різних типів»⁸. Моделювання концепту — це моделювання полів ключового слова — номінанта концепту. Множина концептуальних полів тексту формує концептосферу концептів і концептосферу тексту.

Мовні засоби створення концептів об'єднані в польових утвореннях загальним смислом — концептуальною ознакою, яка «об'єктивується в закріпленій та вільній формах поєднань відповідних мовних одиниць — репрезентантів концепту»⁹. Як показав аналіз досліджуваного тексту, така ознака знаходить своє втілення в семантичному компоненті слова, матеріальним носієм якого в одних словах є корінь, навколо якого формується дериваційний ряд слів, в інших — компонент лексичного значення слова — сема, що служить основою творення синонімічного ряду слів. Засобами поширення концептуальної ознаки і, відповідно, формування концептосфери є некореневі морфеми як матеріал для створення дериватів і диференційні семи як опора для формування синонімів. Завдяки дериваційним і синонімічним рядам концептуальна ознака багатократно відтворюється в досліджуваному тексті. Таким чином текстова концептосфера формується через парадигматичний потенціал слів у тексті, тобто «по вертикалі». Їхні семантичні взаємозв'язки та взаємодія виступають середовищем створення системності текстової концептосфери.

Важливим засобом моделювання концептуальних полів у Новому Завіті є формально-змістові парадигматичні об'єднання, а саме гнізда однокореневих слів, або деривати. Вони є одним із способів групування лексики з урахуванням семантики і словотвірних зв'язків — дериваційних рядів (або дериваційних гнізд) — спільних однокореневих слів, у складі яких вони пов'язані за значенням, граматичними властивостями, морфемною та словотвірною структурами. Такі об'єднання «формуються в процесі породження тексту як складна смислова одиниця цього тексту, різні їх типи неоднакові за ступенем актуалізації формально-семантичних зв'язків і відношень між одиницями. Детермінаційні відношення між членами ряду дозволяють розглядати його як цілісний об'єкт, що являє собою систему зв'язків між одиницями, які в нього входять»¹⁰.

Константною ознакою, яка зумовлює системність концептуальних полів, є корінь однокореневих слів. Як головна значуща частина слова корінь містить спільну частину споріднених слів, передає основне лексичне зна-

⁷ Воркачев С. Г. Культурный концепт и значение // Тр. Кубан. гос. технолог. ун-та : Сер. «Гуманитар. науки». — Краснодар, 2003. — Т. 17. Вып. 2. — С. 274.

⁸ Болотнова Н. С. Филологический анализ текста: пособие для филологов : В 4 ч. — Томск, 2003. — Ч. 4. — С. 83.

⁹ Пименова М. Введение в когнитивную лингвистику. Предисловие : Учеб. пособие. — Кемерово, 2004. — С. 8.

¹⁰ Трубникова Ю. В. Слово в тексте : К проблеме соотношения мотивац. и деривац. связей // Вестн. Новосибир. гос. ун-та : Сер. «История, филология». — Новосибирск, 2010. — Т. 9. Вып. 2. — С. 27.

чення, є структурно і семантично організовувальним центром слова. Він «виступає у функції певного типу “гена” — носія спадковості, що забезпечує спадковість у семантиці, є матеріальним виразником семантичної єдності спільнокореневих слів»¹¹. Однокореневі слова пов’язані між собою тотожністю специфікованого лексичного значення, вираженого кореневою частиною, і відрізняються унікальністю свого морфологічного складу і представленого ним категоріального значення. Розосереджені по всьому тексту, слова в дериваційних об’єднаннях перебувають між собою у відношеннях мотивації, утворюють складну і досить розгалужену семантичну мережу, зумовлюють єдність теми контекстів, беручи тим самим активну участь у створенні концептів.

Аналіз механізмів словотвірної деривації продемонстрував найтипівіші її вияви. Формування дериваційних гнізд у досліджуваному тексті ґрунтується в основному на афіксальному словотворенні. Матеріалом для цих процесів є переважно дієслова та іменники, рідко — прикметники. Вони служать основою конструювання текстових систем, функціональна взаємодія яких є внутрішнім джерелом моделювання концептосфери. Деякі об’єднання містять велику кількість компонентів, відображаючи функціональну роль позначуваного поняття. Як приклад можна навести гніздо слів, задіяних для формування концептуальних полів на позначення віри, які є складниками багатьох концептів. Віра — ключове слово Нового Завіту, «воно постійно використовується в тексті та вказує на багатосторонні відносини з Богом, до яких Євангеліє запрошує людей, — відносини довіри до Бога, Який відкрився у Христі»¹². Віра є одним з основних, фундаментальних понять Біблії, в якій стверджується, що саме вірою ми живемо, вірою рятуємося, праведність наша по вірі, вірою досягаємо досконалості, тобто у всьому і скрізь потрібна віра. Недарма християни названі у Новому Завіті віруючими.

Велике смислове навантаження цього поняття в тексті актуалізує численні мовні засоби для його відтворення, у тому числі й дериваційні об’єднання. Так, складниками відповідного дериваційного ряду є такі слова, як *віра*, *вірувати*, *вірити*, *віруючий*, *вірний*, *вірність*, *повірити*, *увірувати*, *невіра*, *невірний*, *невіруючий*, *невірство*, *недовірство*, *маловірство*, *маловірний*, *нововірець* та ін. Вони беруть участь у вербалізації концептів «Ісус Христос», «Бог», «Віра», «Гріх», «Спасіння», «Євангеліє», «Господь». Текстове функціонування цих слів демонструють такі фрагменти:

«Отож, ми визнаємо, що людина виправдується *вірою*, без діл Закону» (Рим. 3:28), «А Він їй сказав: Твоя *віра*, о дочко, спасла тебе; іди з миром, і здоровою будь від своєї недуги!» (Мар. 5:34), «Коли б ви Мойсеєві вірили, то й Мені б ви *повірили*, бо про Мене писав він. Якщо писанням його ви не вірите, то як віри поймете словам Моїм?» (Іван. 5:46,47), «А Він їм у відповідь каже: О, роде *невірний*, доки буду Я з вами?» (Мар. 9:19), «І вони спокушались Ним. А Ісус їм сказав: Пророка нема без пошани, хіба тільки в вітчизні своїй та в домі своїм! І Він не вчинив тут чуд багатьох через їхню *невіру*» (Матв. 13:57,58), «І зараз Ісус простяг руку й схопив його, і каже до нього: *Маловірний*, чого усумнівся?» (Матв. 14:31), «А Він їм відпо-

¹¹ Тихонов А. Н. Проблема составления гнездового словообразовательного словаря современного русского литературного языка. — Самарканд, 1971. — С. 179.

¹² Теологический энциклопедический словарь / Под ред. У. Элвелла. — М., 2003. — С. 232.

вів: “Через ваше *невірство*”» (Матв. 17:20), «Хто ж *вірний* і мудрий раб, якого пан поставив над своїми челядниками давати своєчасно поживу для них?» (Матв. 24:45), «Бо що ж, що не *вірували* деякі? Чи ж їхнє *недовірство* знищить вірність Божу?» (Рим. 3:3), «Потім каже Хомі: Простягни свого пальця сюди, та на руки Мої подивись. Простягни й свою руку, і вклади до боку Мого. І не будь ти *невіруючий*, але *віруючий*!» (Іван. 20:27), «А погани, почувши таке, раділи та Слово Господне хвалили. І всі ті, хто призначений був в життя вічне, *увірували*» (Дії. 13:48).

Аналіз мовних засобів вербалізації концептосфери продемонстрував також актуальність для її створення компонентів лексико-семантичної парадигматизації синонімів. Як засоби варіативної номінації вони широко представлені в концептуальному просторі Нового Завіту. Польові властивості синонімії ґрунтуються на системній близькості значень слів, яка й формує смислову і структурну єдність концептуальних полів, для творення яких вони використовуються. Як стилістичний засіб синоніми дають можливість варіювати засоби вербалізації, урізноманітнювати склад концептуальних полів, сприяючи якому повнішому й точнішому відтворенню їхнього змісту. Важко переоцінити роль синонімів «як засобу смислової та структурної цілісності та зв’язності тексту»¹³. Їх вибір у тексті продиктований прагматичним потенціалом і комунікативним значенням синоніма як одного з номінативних варіантів.

Процедура ідентифікації синонімів передбачає проведення компонентного аналізу, коли семантичну структуру слова можна представити як набір сем для виявлення спільного компонента значень слів¹⁴. За спостереженнями науковців, значення слова має ієрархічну організацію, в якій виділяються три типи сем: архісема (загальна сема родового значення), що відображає ознаки, які властиві цілим класам об’єктів, диференційні семи видового значення та потенційні семи, що виражають побічні та можливі характеристики денотата¹⁵.

Константною частиною у створенні концептуальних полів при цьому виступає смислова спільність сем синонімічних слів (як правило, архісем), що становить семантичну основу їх об’єднання в польові утворення. Поряд з інтегральними семантичними ознаками в синонімічній парадигмі є також розрізнявальні, що виявляється у складі диференційних сем, які визначають індивідуальність слів, уточнюючи, конкретизуючи їх значення, допомагаючи представити об’єкт у його складності та багатогранності. Диференційні семи формують варіантний сегмент концептосфери твору.

Синонімічні ряди слів, які утворюють єдиний концептуальний простір, представлені значною кількістю компонентів. У Новому Завіті червоною ниткою проходить тема проповідування Благої Звістки про спасіння. Спочатку воно здійснювалося Ісусом Христом, потім — його апостолами, учнями. Для її багатогранного висвітлення задіяна синонімічна лексика. Мовні засоби, що характеризують проповідування, конкретизуються через уживання в тексті таких синонімів: *благовістити, свідчити, засвідчувати,*

¹³ Москальская О. И. Грамматика текста. — М., 1981. — С. 132.

¹⁴ Шрам А. Н. Структурные типы лексических значений слова // Филол. науки. — 1981. — № 2. — С. 60.

¹⁵ Гак В. Г. Сопоставительная лексикология (на материале французского и русского языков). — М., 1977. — С. 80.

проповідувати, навертати, навчати, звіщати, провіщати та ін. Тенденції їх семантичного об'єднання для утворення концептуального поля виникають на основі певних сем, які активізуються в тексті. Оскільки семний склад значень слів демонструють словникові дефініції, для дослідження були задіяні матеріали «Словника української мови»¹⁶. Слова для найменування проповіді представлені такими дефініціями: «**СВІДЧИТИ**, чу, чиш, *недок., перех. і неперех.* 1. Будучи свідком, очевидцем або обізнаною у певній справі особою, підтверджувати істинність, правильність чого-небудь» (СУМ, IX, 78), «**ЗАСВІДЧУВАТИ**, ую, уєш, *недок., ЗАСВІДЧИТИ*, чу, чиш, *док., перех. і неперех.* 1. Повідомляючи про щось, підтверджувати його правдивість, правильність; свідчити (у 1 знач.)» (там же, III, 302), «**ЗВІЩАТИ**, аю, аєш, *недок., ЗВІСТІТИ*, іщю, істіш, *док., перех.* 1. Оголошувати для загального відома, нагадувати про що-небудь» (там же, 489), «**ПРОПОВІДУВАТИ**, ую, уєш і *рідко ПРОПОВІДАТИ*, аю, аєш, *недок. 1. неперех., рел.* Виголошувати проповідь (у 1 знач.). 2. *перех. і без додатка, перен.* Поширювати, пропагувати яке-небудь вчення, ідеї і т. ін.; виступати поборником чого-небудь» (там же, VIII, 77), «**НАВЕРТАТИ**, аю, аєш, *недок., НАВЕРНУТИ*, вернү, вёрнеш, *док. 3. перех., перен.* Переконаючи, умовляючи, спрямовувати, залучати до чого-небудь» (там же, V, 27), «**НАВЧАТИ** і **НАУЧАТИ**, аю, аєш, *недок., НАВЧІТИ*, чү, чїш і **НАУЧІТИ**, учу, учиш, *док., перех.* 1. Передавати кому-небудь знання, уміння, досвід» (там же, 43).

Як свідчать матеріали тлумачної частини Словника, ці синоніми об'єднані семантично завдяки семам на позначення говоріння, мовлення, що відтворені у формулах тлумачень: *сповіщати, підтверджувати, оголошувати, нагадувати, повідомляти, виголошувати, пропагувати, переконувати, передавати* та ін. У фразах зі словами та словосполученнями для найменування Бога, Ісуса Христа, Слова Божого, Божого Царства та ін. вони формують значний за обсягом текстовий масив про проповідь Євангелія:

«Із того часу Ісус розпочав *проповідувати* й промовляти: Покайтеся, бо наблизилось Царство Небесне!» (Матв. 4:17), «Ходили тоді розпорошенці, та Боже Слово *благовістили*» (Дії. 8:4), «І багато синів із Ізраїля він *наверне* до їхнього Господа Бога» (Лук. 1:16), «Іван *свідчить* про Нього, і кликав, говорячи: Це був Той, що про Нього казав я: Той, Хто прийде за мною, існував передо мною, бо був перше, ніж я» (Іван. 1:15), «І сталося, коли Ісус перестав *навчати* дванадцятьох Своїх учнів, Він звідти пішов, щоб *учити*, і по їхніх містах *проповідувати*» (Матв. 11:1), «На Мені Дух Господній, бо Мене Він помазав, щоб Добру Новину *звіщати* вбогим» (Лук. 4:18), «І апостоли з великою силою *свідчили* про воскресіння Ісуса Господа, і благодать велика на всіх них була!» (Дії. 4: 33).

Концептуальні поля, що містять інформацію про проповідь Слова Божого, вибудовуються також через іменникову синонімію, а саме через слова *проповідь, благовістя, звіщання, свідчення, засвідчення* та ін. Моделювання константної зони концептуального поля здійснюється завдяки тим же семам на позначення мовлення, говоріння. Цей синонімічний ряд фіксують такі текстові фрагменти:

¹⁶ Див.: Словник української мови : В 11 т. / Гол. ред. І. К. Білодід. — К., 1970–1980 (далі у тексті — СУМ).

«Бо свідок мені Бог, Якому служу духом своїм у звіщанні Євангелії Його Сина, що я безперестанно згадую про вас» (Рим. 1:9), «Яка ж нагорода мені? Та, що, благовістячи, я безкорисливо проповідував Христову Євангелію, не використовуючи особистих прав щодо *благовістя*» (1 Кор. 9:18), «Ще одне хочу знати від вас: чи ви прийняли Духа ділами Закону, чи із *повіді* про віру?» (Гал. 3:2), «Тож не соромся *засвідчення* Господа нашого, ні мене, Його в'язня, але страждай з Євангелією за силою Бога, що нас спас <...>» (2 Тим. 1. 8), «Я, Іван, ваш брат і спільник у біді, і в царстві, і в терпінні в Ісусі, був на острові, що зветься Патмос, за Слово Боже і за *свідчення* Ісуса Христа» (Об. 1:9).

Нерідко синонімічні зближення слів виникають за певних текстових умов. Контекстуальна синонімія є дуже розвиненою в Новому Завіті, вона відіграє значну роль у формуванні концептуальних полів. Явище контекстуального зближення слів зумовлене як факторами, що лежать в основі семантичного зв'язку лексем у системі мови, так і загальними законами побудови зв'язного тексту, його прагматичними цілями, функціональним значенням контексту при створенні номінативних варіантів: «контекстуальне значення <...> виникає лише в певних ситуаціях, тобто лише за умови функціонування даної лексеми в тому чи іншому словесному оточенні, тобто контексті. Отримавши його, слово може вступати в синонімічні зв'язки з тими словами і виразами, з якими у словниковому значенні воно не синонімізується»¹⁷. Як варіантні найменування референтів контекстуальні синоніми завдяки спільним семам мають інтегративний потенціал для створення спільного концептуального простору. Вони демонструють у тексті Нового Завіту багатий інвентар мовних засобів стосовно можливостей номінації.

Так, системні відношення в низці контекстуальних синонімів виникають при формуванні концептуального поля на позначення допомоги Бога людям: *помагати, визволяти, підкріпляти, зглянутися, зберігати, рятувати* та ін. Контекстне зближення між цими словами відбувається завдяки архісемам, що детерміновані формулами тлумачення Словника: «виявити співчуття», «робити вільним», «підтримувати», «оберігати», «усувати загрозу» та ін., які виявляють асоціативну близькість, оскільки називають дію, спрямовану на допомогу. Ця інформація представлена такими словниковими дефініціями: «**ЗГЛЯНУТИСЯ**, *рідше* **ІЗГЛЯНУТИСЯ** і **ЗОГЛЯНУТИСЯ**, нуся, нешся, *док. 2. на кого, над ким і без дод., перен.* Виявити співчуття, милосердя до кого-небудь, пожаліти когось, змилостивитися над ким-небудь» (СУМ, III, 515), «**ВИЗВОЛЯТИ**, яю, яеш, *недок.*, **ВІЗВОЛИТИ**, лю, лиш, *док. 1. кого, що і без прям. дод.* Робити вільним кого-, що-небудь, надавати свободу кому-, чому-небудь; *2. кого, що, перев. док.* Допомагати позбутися чого-небудь неприємного (хвороби, болю і т. ін.)» (там же, I, 397), «**ПІДКРІПЛЮВАТИ**, юю, юеш і **ПІДКРІПЛЯТИ**, яю, яеш, *недок.*, **ПІДКРІПИТИ**, іплю, іпиш; *мн.* підкріплять; *док., кого, що. 1. чим і без дод.* Підтримуючи кого-небудь, збільшувати силу, міць і т. ін.» (там же, VI, 444), «**ЗБЕРІГАТИ**, аю, аеш, *недок.*, **ЗБЕРЕГТИ**, ежю, ежэж; *мин. ч.* зберіг, зберегла, лó; *перех.* 1. Оберігаючи, тримати цілим, не давати пропасти, зникнути» (там же, III, 428), «**РЯТУВАТИ**, ую, уеш, *недок.*, *перех.* Усувати загрозу смерті, знищен-

¹⁷ *Думашівський Я. Є.* Контекст — умова функціонування синонімічних зв'язків однокатегоріальних лексем // Вісн. Запоріж. ун-ту : Серія «Філол. науки». — 2000. — № 1. — С. 49–52.

ня і т. ін. для кого-, чого-небудь; захищати когось, щось від чогось, небезпечного для життя, існування» (там же, VIII, 927). Системність концептуального поля про допомогу Бога людям тісно пов'язана із загальномовними значеннями таких слів, а їхнє текстове оточення представляє різноманітність конкретних виявів допомоги, що відображено в ряді текстових фрагментів Нового Завіту:

«А Господь *помагав* їм, і стверджував слово ознаками, що його супроводили. Амінь» (Мар. 16: 20), «Благословенний Господь, Бог Ізраїлів, що *зглянувся* й *визволив* люд Свій!» (Лук. 1: 68), «Я все можу в Тім, Хто мене *підкріплює*, в Ісусі Христі» (Фил. 4:13), «Коли з ними на світі Я був, Я беріг їх у Ймення Твоє, тих, що дав Ти Мені, і *зберіг*, і ніхто з них не згинув, крім призначеного на загибель, щоб збулося Писання» (Іван. 17:12), «Так для мене Господь учинив за тих днів, коли *зглянувся* Він, щоб зняти наругу мою між людьми!» (Лук. 1:25), «<...> то вміє Господь *рятувати* побожних від спокуси, а неправедних берегти на день суду для кари» (2 Петр. 2:9), «Але Господь став при мені та й мене *підкріпив*, щоб проповідь виконалась через мене, та щоб усі погани почули її» (2Тим. 4:17).

Таким чином, досліджувані процеси концептуалізації тексту Нового Завіту спираються на внутрішньоструктурні механізми моделювання системності. Значною мірою вона детермінована двома векторами парадигматичного варіювання слів — дериваційними та синонімічними об'єднаннями. Концептотворення в тексті реалізується завдяки наявності спільної семантики складників цих об'єднань і формується при оперті на такі компоненти, як корінь слова (у дериваційних рядах) і сема значення слова (у синонімічних рядах). Об'єднані властивістю семантичної та контекстуальної зв'язності, члени цих парадигм утворюють складну сітку відношень — константну зону польових утворень, детермінуючи вісь загальної системності концептосфери твору.

L. L. SHEVCHENKO

THE SEMANTIC BASIS OF MODELLING OF THE NEW TESTAMENT SPHERE OF CONCEPTS AS A SYSTEM

The article describes the linguistic means of modelling the sphere of concepts in the New Testament. It systematizes lexical means connected by paradigmatic relations in the text, which form the system of conceptual fields.

Keywords: New Testament, concept, conceptual fields, sphere of concepts, modelling, derivational and synonymic sets of words.